

Negyvenévi harc a szocializmusért

Danilo Kecic

Negyven évi harc a szocializmusért címmel nemrég megjelent a JKP és a SzKOJ megalakítása és munkássága negyvenedik évfordulójának szentelt emlékalbum.

Ennek a maga nemében legnagyobb kiadványnak előkészítésével a Mladost kiadóvállalat egy csoport kiváló történészt, publicistát és újságírót bízott meg, akik igénybe vették majd minden jugoszláv múzeum és levéltár képanyagát és más, változatos dokumentációs anyagát, azonkívül felhasználták néhány művészi képet és szobrászművészi alkotást. Rendkívül szakavatottan és sikeresen kiválasztottak és feldolgoztak mintegy 1500 legjelentősebb fényképfelvételt és eredeti okmányt, és a nagyalakú album 256 oldalán szemléltetően bemutatták a JKP megalakítását, négyévtizedes fejlődési útját és a munkásosztály gazdasági és politikai jogaiért vívott nehéz, de eredményes harcát.

Az album három részre oszlik, és három időszakot mutat be képekben: 1. a két háború közti időt 1918-tól 1941-ig, 2. a felszabadító háborút és a szocialista forradalmat és 3. a szocialista Jugoszlávia építését.

A három részen belül az anyagot kisebb szakaszokba csoportosították a

címeknek megfelelő képekkel, a bemutatott események első időrendje szerint. Majd minden oldalnak van alcíme, és ez jóval megkönnyíti a szemlélő olvasónak, hogy már az első pillanatban megértse, felfogja az egyes oldalak tartalmát és jellegzetességét. A szakaszok tartalmát azonban még jobban megismerjük a képek közötti rövid, magvas tájékoztató szövegből. Ezek a társadalmi-gazdasági és politikai körülményeket vázolják, amelyekben az egyes akciókat végrehajtották, és az egyes események lejátszódtak.

Az általános szövegen kívül majd minden képet hosszabb-rövidebb aláírással láttak el. Ezzel elkerülték a dokumentumok egyhangú faktuográfiai felsorolását, mozgalmassá és változatosá tették az albumot, az olvasónak pedig lehetőséget adtak arra, hogy a képaláírások olvasásával és megfelelő képek és faksimilek szemlélésével fokozott érdeklődéssel, nagyon könnyen és úgyszólván megszakítás nélkül áttekinthe és megismerje a történelmi anyagnak ezt a rendkívül dús és tartalmas, szemléltető forrását.

Az album a szaloniki frontot, a háborús pusztításokat és a feldúlt csatatereket ábrázoló fényképekkel kezdődik.

Ezután illusztrációk mutatják be az októberi szocialista forradalmat, az európai országok és hazánk forradalmi mozgalmát, a Jugoszlávia megteremtését és az egységes forradalmi munkáspárt megalakítását. Utána szemléltető és nagyhatású fejezetek és fényképek következnek a mozgalom tömegességéről és időszaki ingadozásairól, a JKP és a SzKOJ politikai tevékenységének és harcának minden sajátosságával és jellegzetességével egyetemben.

A JKP Tito vezette új vezetőségének újjáélesztő szerepét a hazánk és népeink szempontjából sorsdöntő napok bonyolult politikai eseményeiben a *Tito vezetésével* című fejezet dolgozza fel. A történelmi ötödik pártértekezlet eléggé sikeres feldolgozása áll ennek a fejezetnek a központjában. Talán nem lett volna felesleges, ha itt közlik annak az épületnek a képét is, amelyben ezt a történelmi jelentőségű összefüggést megtartották.

Az album második része a népfelszabadító háborúra vonatkozó anyagot tartalmazza, a második imperialista háború elemeinek keretében. A közölt fényképek révén kikristályosodik a JKP-nak, a népi forradalom megszervezőjének és vezetőjének élharcos szerepe és jelentősége. A következő lapokon a JKP emberfeletti küzdelmét látjuk a hirhedt és összehasonlíthatatlanul jobban felszerelt fasiszta megszállók ellen, és megtudjuk, mennyire bonyolult és szerteágazó volt a harc a csehtiek és a többi hazaáruló ellen. Könnyen követhetjük a jugoszláv népi hadsereg fejlődését, a néphatalmi szervek hálózatának erősödését, terjedését és ugrásszerű minőségi fejlődését, az AVNOJ első és második ülészeit és azokat a napokat, amikor lefektették népeink forradalomban született új testvéri közösségének, a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaságnak a alapkövét, és megalapozták fejlődését.

Jóllehet fényképekkel gyakran még csak megközelítő hűséggel sem lehet bemutatni az egyes események szerteágazó és nehéz körülményeit — a IV. ellenséges offenzíva eseményeit, a szutjeszki és a zelengorai hőskölteményt, harcossaink hőstetteit a drvari ellenséges támadás alkalmával és a népfelszabadító hadsereg általános előnyomulását —, az album mégis részletesebben és ezért, véleményünk szerint, a legsikeresebben, leghatásosabban mutatja be.

Az album harmadik része a felszabadulástól napjainkig terjedő időszakot dolgozza fel. Fényképekkel bemutatja a háború okozta dúlást és pusztítást, a

felgyújtott falvakat, rombadúlt városokat, megműveletlen mezőket és lerombolt gyárakat. Szemlélteti erőfeszítéseinket és általános lelkesedésünket, hogy mindent megújítsunk, mindent újjáépítsünk, majd az agrárreformon, a kisajátítók kisajátításán, az alapvető ipar megteremtésén keresztül elvezet a munkásönigazgatásig, amikor a gyárak irányítását átadtuk a munkaközösségeknek, elvezet a JK Sz történelmi VII. kongresszusáig és a JKP negyvenedik évfordulójának megünnepléséig.

Az albumot lapozgatva és olvasgatva, az idősebb olvasó felidézi emlékeit, felfrissíti emlékezéseit, újra átéli az eseményeket, és gyarapítja ismereteit, a fiatalabbak pedig az album lapjairól megismerik a történelmi események menetét a JKP megalakításától kezdve napjainkig, megismerik azt az időszakot, amelyben hazánk szüntelenül legsúlyosabb napjait élte át, egyúttal történelmenek legragyogóbb lapjait írta.

A terjedelmes album előkészítésében és összeállításában a szerzők és a szerkesztőség bizonyára számos és sokféle, gyakran nagyon bonyolult nehézségekbe is ütköztek, azonban, hála képzettségüknek és a legapróbb részletekre is kiterjedő, kellő figyelmüknek, sikerrel megbirkóztak a nehézségek legnagyobb részével. A valóban színvonalas albumnak mégis vannak fogyatékosai és gyengeségei. Véleményünk szerint az első részben megfélélt helyen illusztrációkat, karcolatokat kellett volna közölni a két háború közötti munkásmozgalomról, illetőleg dokumentumokat és képeket a III. Kommunista Internacionáéról általában és a jugoszláv kommunisták részvételéről a III. Internacionálé munkájában. Hasonlóképpen, a harmadik részben ismertetni kellett volna a második világháború utáni nemzetközi munkásmozgalomnak és a gyarmati népek felszabadító harcának elemeit. Ez a kellő nemzetközi környezetbe helyezte volna az eseményeket, és ezáltal kétségtelenül jobban fel lehetne mérni és értékelni a szocializmusért, az aktív és békés koegzisztenciáért vívott harcunk helyét és jelentőségét. Annál is inkább, mert így jártak el, amikor az albumban ismertették az első világháborút követő körülményeket, a harmincas évek gazdasági válságát és a második világháború szövetséges frontjainak hadműveleteit.

Jóllehet a III. és a IV. kongresszus anyagának nagy része egyelőre bizonyára ismeretlen vagy hozzáférhetetlen, véleményünk szerint a rendelkezésre

álló anyagban is lehetett volna érde-
legeset és felhasználhatót találni, úgy-
hogym valamilyen módon a két kongresz-
szusról is meg kellett volna emlékezni,
és ezt beleszőni a tömegeknek a nép-
ellenes rezsimek ellen, gazdasági és
politikai jogaikért vívott valóban nagy-
szerű és páratlan harca ismertetésébe.
Hasonlóképpen meg kellett volna em-
lékezni a Népfrontról és ismertetni kel-
lett volna a Dolgozó Nép Pártját, amely
a harmincas évek végén kezdeményező
bizottságokat alakított, és dolgozni kez-
dett. Talán nem felesleges megemlíteni,
hogy ennek a pártnak bizonyos gyenge-
ségei mellett sok sikere is volt. Így
például kommunista jelöltjei 1939-ben
csak Vajdaságban, illetőleg Bánátban
megszerezték négy község vezetését.
Azonkívül közölni kellett volna a tör-

ténelmi jelentőségű ficsai előírások és,
sok más dokumentum fakszimiléjét,
anélkül hogy az album ezzel túlságosan
terjengőssé vált volna.

Néhány aláírás nélküli fényképet
megfelelő aláírással kellett volna ellátni,
egy-egy általános képaláírásokat konkrét
adatokkal kiegészíteni, és megírni, hogy
a képek mit ábrázolnak.

Hisszük, hogy a szerkesztőség már a
második kiadásban helyrehoz sok
gyengeséget és mulasztást, pótolja a
hiányokat, megszámozza az album ol-
dalait, hogy könnyebben felhasználhas-
sák a történelemtanításban, továbbá az
egy-egy fejezetek keretében átcsoportosít
több fényképet, hogy megfelelő idő-
rendi sorrendben következzenek egymás
után.

